
Lukket inne-syndrom

SPRÅKSPALTEN

KASHIF WAQAR FAIZ

kashiffaiz@gmail.com

Kashif Waqar Faiz er ph.d., spesialist i nevrologi og medlem av Gruppe for norsk medisinsk fagspråk.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

ERLEND HEM

Erlend Hem er instituttsjef i Legeforskningsinstituttet, professor ved Universitetet i Oslo og leder av Gruppe for norsk medisinsk fagspråk.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Lukket inne-syndrom kan være et passende norsk uttrykk for ***locked-in syndrome***.

Illustrasjonsfoto: Science Photo Library / NTB

I sjeldne tilfeller kan hjerneslag og andre hjernesykdommer forårsake skader i midtre del av hjernestammen, pons, som medfører at pasienten er våken, bevisst og puster normalt, men er ute av stand til å bevege seg eller snakke (1). Hos noen går tilstanden over i løpet av noen dager, andre ganger kan den vare i mange år. Langtidsforløpet varierer mye. Mange kan bli noe bedre, men ha vedvarende funksjonstap (2).

Tilstanden kalles på engelsk *locked-in syndrome*. Uttrykket ble første gang brukt av Plum & Posner i 1966 (3). Pasienten er «innelåst» i seg selv. Man kan også bruke betegnelsen *defferent tilstand* (engelsk: *defferented state*): Alt går inn og oppfattes og behandles som før, men ingenting går ut (4). Andre uttrykk er *pseudocoma* og *coma vigilante* (5), men den engelske benevnelsen *locked-in syndrome* er vanligst.

Enkelte land har benevnelser på eget språk, slik som *le syndrome d'enfermement* (6) (fransk: innesperring), *síndrome de enclaustramiento* (spansk: innelåst) (7), *síndrome de encarceramento* (portugisisk: innelåst) (8) og *Eingeschlossensein* eller *Gefangensein-Syndrom* (tysk: innesperring, fengsling) (9). I ICD-10 er tilstanden på norsk kalt locked-in-syndrom (G83.5) (10).

Flere betegnelser på norsk

Søk på *locked in syndrom* i Nasjonalbibliotekets digitalbibliotek gir mange treff i aviser, bøker og tidsskrifter. Det virker som om fagmiljøene i Norge har adoptert den engelske termen: Store medisinske leksikon bruker *locked-in-syndrom* (11), og nasjonal behandlingstjeneste ved Sunnaas sykehus skriver *locked-in syndrom* og forkortelsen LIS (12). Også to norske medisinske ordbøker oppgir den engelske betegnelsen: *locked-in-syndrom* (13, 14). Til og med Tidsskriftet, som har høy språklig beredskap, har brukt den engelske, første gang i 1992. Det samme gjelder læreboka *Sentralnervesystemet* av den språkbevisste nevroanatomen Per Brodal (4).

Nevrokirurgen Rolf Hanoa har presentert et annet forslag: *innelåstsyndrom* (15). Flere er inne på det samme: «det fortoner seg som om personen er helt innelåst i hodeskallen» (1, 4).

Lukket inne-syndrom

Det finnes ulike måter å konstruere et norsk uttrykk på. Man kan ta utgangspunkt i ordene nevnt ovenfor: *innelåst*, *innelukket*, *innesperret* og *fengslet*. *Innesperring-*, *innelåst-* eller *innelukketsyndrom* er mulige løsninger, slik Hanoa er inne på.

Vi mener at det er nærliggende å bruke uttrykket *lukket inne-syndrom*, som likner på det engelske både fonetisk og i innhold og oppbygging.

Ordet *locked* kan ifølge engelskordboka oversettes med *låst*, *lukket*, *stengt*. *Lukket* er brukt for *locked* også i andre sammenhenger: *Locked-room mystery* betegner en krimgåte hvor et drap er blitt begått i et lukket rom uten at noen kan forstå hvordan morderen har klart å forlate rommet usett. Det kalles på norsk for *det lukkede roms mysterium* (16). I ordboka står *lukke inne* forklart som «stenge inne», og det kan være et passende bilde på det som skjer ved denne tilstanden (17).

Én eller to bindestreker?

Hvor mange bindestreker bør vi bruke – én som i *lukket inne-syndrom* eller to som i *lukket-inne-syndrom*? Begge løsninger er mulige (18, 19). Én bindestrek brukes ofte der forleddet er en gruppe som blir skrevet adskilt, slik som grå stær-pasient. Bindestrek mellom alle ledd gjelder særlig sammensetninger der forleddet er en forbindelse som selv har bindestrek, for eksempel øre-nese-hals-avdeling.

Konklusjon

Locked-in syndrome kan oversettes med *lukket inne-syndrom*, men det kan være vanskelig å få gjennomslag for denne skrivemåten når det engelske uttrykket har fått hevd. Hvis man bruker den norske betegnelsen, kan man sette den engelske bak i parentes første gang uttrykket forekommer i teksten: lukket inne-syndrom (*locked-in syndrome*).

REFERENCES

1. Dietrichs E. Hva er hjernen. Oslo: Universitetsforlaget, 2015: 21.
2. Nilsen HW, Martinsen ACT, Johansen I et al. Demographic, medical, and clinical characteristics of a population based sample of patients with long-lasting locked-in syndrome. *Neurology* 2023; 101: e1025–35. [PubMed] [CrossRef]
3. Plum F, Posner JB. The diagnosis of stupor and coma. Philadelphia, PA: Davis, 1966.
4. Brodal P. Sentralnervesystemet. 5. utg. Oslo: Universitetsforlaget, 2013: 412.
5. Caplan LR. Locked-in syndrome. UpToDate. <https://www.uptodate.com/contents/locked-in-syndrome/print> Lest 7.3.2023.
6. Wikipedia. Syndrome d'enfermement. https://fr.wikipedia.org/wiki/Syndrome_d%27enfermement Lest 7.3.2023.
7. Genetic and Rare Diseases Information Center. Síndrome de enclaustramiento. <https://rarediseases.info.nih.gov/espanol/13212/sindrome-de-enclaustramiento> Lest 7.3.2023.
8. Wikipedia. Síndrome de enclaustramiento. https://es.wikipedia.org/wiki/S%3ADndrome_de_enclaustramiento Lest 7.3.2023.
9. Wikipedia. Locked-in-Syndrom. <https://de.wikipedia.org/wiki/Locked-in-Syndrom> Lest 7.3.2023.
10. Direktoratet for e-helse. Kapittel VI (G00-G99) Sykdommer i nervesystemet. https://finnkode.ehelse.no/contentpages/ICD10SysDel/Kapittel_VI_2595809.html Lest 9.8.2023.

11. Gjerstad L. locked-in-syndrom. <https://sml.snl.no/locked-in-syndrom> Lest 7.3.2023.
 12. Sunnaas sykehus. Locked-in syndrom. <https://www.sunnaas.no/behandlinger/locked-in-syndrom> Lest 7.3.2023.
 13. Øyri A. Norsk medisinsk ordbok. 9. utg. Oslo: Samlaget, 2011: 616.
 14. Nylenna M. Medisinsk ordbok. 8. utg. Oslo: Kunnskapsforlaget, 2017: 292.
 15. Hanoa R. Nevrotraumatologi og ansiktstraumatologi: medisinsk spesialordbok. Oslo: Fagbokforlaget, 2016: 130.
 16. Det norske akademis ordbok. mysterium. <https://naob.no/ordbok/mysterium> Lest 9.8.2023.
 17. Det norske akademis ordbok. lukke. https://naob.no/ordbok/lukke_1 Lest 9.8.2023.
 18. Vinje F-E. Skriveregler. 9. utg. Oslo: Aschehoug, 2009: 45.
 19. Søyland A, Fretland JO. Norske skriveregler. Oslo: Samlaget, 2015: 30.
-

Publisert: 12. januar 2024. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.23.0184
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 13. juni 2026.